

בס"ד. משיחת ש"פ שמות, כ"א טבת ה'תשנ"ב.

— תרגום מאידית —

שבגללה נגאלו בני ממצרים ("שלא שינו את שם"). ואי"ז בסתירה להפירוש הפשוט ב"הבאים מצרימה" (הירידה בגלות), כי כאן זהו רמז בלבד לטעם שאח"כ נגאלו בני ממצרים — שבמשך הגלות, החל מהתחלתה כשהי' "הבאים מצרימה", אזי "ואלה שמות בני ישראל", "שלא שינו את שם"; משא"כ לפי המדרש הראשון הנ"ל נמצא, שלא רק בשביל "ואלה שמות בני ישראל" באה הגאולה משך זמן לאחרי זה, מאתיים ועשר שנה, אלא יתירה מזו — השמות עצמן נזכרו כאן "על שם גאולת ישראל", כלומר, ש"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" קאי על הגאולה, שזהו לכאורה בסתירה לפשטות הענין ד"הבאים מצרימה", הירידה בגלות.

גם צריך להבין: לפי פירוש המדרש ש"על שם גאולת ישראל נזכרו כאן", הרי אפילו אם נמצא ביאור איך "הבאים מצרימה" קשור עם גאולת ישראל — דרוש הסבר מדוע מדגיש זאת הפסוק; הרי מדובר כאן אודות הירידה למצרים.

יתירה מזו: "על שם גאולת ישראל" כולל גם — הגאולה העתידה לבוא, כמ"ש במדרש האמור בביאור השייכות דשם יוסף לגאולה, "יוסף ע"ש שעתידי הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל ממלכות הרשעה כשם

א. על הפסוק "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"¹, איתא במדרש² "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן"³. ובהמשך מבאר המדרש איך כל שם מ"בני ישראל" (י"ב השבטים) קשור לגאולה.

ודרוש ביאור: ב"הבאים מצרימה" מדובר בפשטות אודות ירידת בני בגלות מצרים, כמסופר בהמשך הכתובים והפרשיות, ורק לאחרי זמן רב היתה הגאולה ממצרים (כמסופר לא בפרשתנו ולא בפרשה שלאחרי — וארא) אלא באמצע הפרשה (ואחרי (בפ' בא)); ואם כן, איך אומר המדרש ש"על שם גאולת ישראל נזכרו כאן"⁴, בדיוק להיפך מ"הבאים מצרימה" המדובר "כאן"?⁵ במקום אחר במדרש איתא⁶,

שהגאולה ממצרים היתה "בשביל .. שלא שינו את שם, ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין". דעפ"ז יש לומר שב"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" מודגשת גם הזכות

(1) ריש פרשתנו.

(2) שמ"ר פרשתנו פ"א, ה.

(3) "הוקשה לו שכל פסוקים אלו מיותרים שהרי שמותם כבר מפורשים בסדר ויצא ויגש, ודרוש שלכך הזכרו בריש ספר זה שמדבר בגאולת ישראל ממצרים כו" (פירוש מהרז"ו שם).

(4) להעיר שכל הספר נקרא "ספר ואלה שמות שבו יצאו ישראל מאפילה לאורה" (ב"ר פ"ג, ה) ובלשון הרמב"ן (ס"פ פקודי): "ספר הגאולה".

(5) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.

ומכיון שכל הענינים ד"הבאים מצרימה" וגאולת מצרים נמשכים גם לאחרי זה, גם בזמן הזה — כמאחז"ל⁸ "כל המלכיות נקראו על שם מצרים", ומזכירין יציאת מצרים בכל יום⁹, ו"בכל¹⁰ דור ודור וכל יום ויום¹¹] חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא [היום¹¹] ממצרים" — למדים מזה, שגם בגלותנו זו צריכים להמשיך את "גאולת ישראל", הגאולה האמיתית והשלימה, כדלקמן.

ג. ויובן זה בהקדים הביאור במשנה האחרונה דפרק קמא דברכות¹² (שאומרים זאת גם בנוסח ההגדה של פסח)¹³: "אמר ר' אלעזר בן עזרי' הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר¹⁴ למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ימי חיך הימים כל ימי חיך להביא¹⁵ הלילות¹⁶, וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך להביא לימות המשיח".

ומפרש רש"י: "כבן שבעים שנה

שגאל אותם ממצרים, דכתיב⁶ והי' ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו וגו'". עפ"ז מתחזקת השאלה: לא זו בלבד שמקשרים את הירידה בגלות מצרים ("הבאים מצרימה") לגאולת מצרים, אלא מקשרים זאת גם — לגאולה העתידה לבוא (שבאה ריבוי זמן לאחרי יציאת מצרים ועאכו"כ לאחרי הירידה במצרים). ובסגנון אחר: מהי השייכות של "הבאים מצרימה" (הירידה דיעקב וכל בניו, וטו"ב (17) שנים ישיבה בשלוה, ולאח"ז זמן השכחה וכו' וכו', וחרטומי מצרים ופרעה אמרו הבה נתחכמה וכו' וכו', עד שבנ"י מתחילים גלות מצרים) לגאולה העתידה לבוא?!

ונוסף ע"ז יש להבין — כמו שזה בנוגע לכל עניני תורה מלשון הוראה⁷: מהו הלימוד וההוראה מזה עתה, אלפי שנים לאחרי "הבאים מצרימה" ולאחרי יציאת מצרים?

ב. ויש לומר נקודת ההסברה בזה:

כל הענין ד"הבאים מצרימה" הוא לאמיתתו — "גאולת ישראל". והירידה שבינתיים היא בחיצוניות, אבל בפנימיות, הירידה גופא היא (לא רק בשביל ועל-ימנת העלי' שבגאולת מצרים, אלא יתירה מזו — חלק מהעלי' והגאולה עצמה, עד — העלי' דגאולה האמיתית והשלימה. ומשום כך אומר המדרש על "ואלה שמות בניי הבאים מצרימה" — "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן", שכוונתו גם על הגאולה העתידה לבוא.

(6) ישע"י יא, יא.

(7) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ועוד.

(8) ב"ר פט"ז, ד.

(9) משנה ברכות יב, ב. רמב"ם הל' ק"ש פ"א ה"ג. שו"ע אדה"ז או"ח הל' ק"ש סי' סז ס"א. — וראה לקמן בפנים.

(10) משנה פסחים קטז, ב.

(11) הוספת (ביאור) אדה"ז בתניא רפ"ז. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים ע' תריח (בהוצאת קה"ת תנש"א) בשוה"ג.

(12) יב, ב.

(13) וכן הוא גם בתוספתא ברכות שם. ספרי ראה טז, ג. וראה מכילתא בא יג, ג.

(14) ראה טז, ג.

(15) כ"ה בנוסח ההגדה. שו"ע אדה"ז שם.

(16) ובתוספתא שם מוסיף כאן "אלו דברי בן

זומא". וראה חסדי דוד לתוספתא שם.

לאחר שבנ"י יצאו ממצרים, ישנו החיוב בזכירת יציאת מצרים "כל ימי חייו", הן בימים והן בלילות (כדברי בן זומא), והן בעולם הזה והן לימות המשיח (כדברי החכמים)²².

הטעם ע"ז הוא — כי (זכירת) יציאת מצרים הוא "יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו כו"²³, אז נתחדש פתיחת ענין הגאולה²⁴ — שבנ"י יצאו מגדר עבדות ונעשו בני-חורין בעצם²⁵ ("עבדי הם ולא עבדים לעבדים"²⁶), ובאופן דפעולה נמשכת²⁷ לתמיד.

ובעבודת האדם²⁸: יציאת מצרים מורה על היציאה (דנפש האלקית) ממצרים וגבולים של מאסר הגוף ועולם הזה בכלל, להתקשר ולהתאחד עם הקב"ה ע"י תורה ומצוות. ומכיון שזהו ענין כללי בכל התורה והיהדות, לכן "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייו", עד באופן ש"בכל דור ודור וכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים"²⁹.

כבר הייתי נראה זקן ולא זקן ממש שבאת עליו שיבה יום שהעבירו רבן גמליאל מנשיאותו ומינו רבי אלעזר בן עזרי' נשיא כדאיתא לקמן בפרק תפלת השחר¹⁷, ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה".

וצריך ביאור בהשייכות דהמאמר לבעל המאמר¹⁸ רבי אלעזר בן עזרי', והשייכות לכך שהמשנה נאמרה ביום (או בקשר עם היום)¹⁹ שנתמנה ראב"ע לנשיא²⁰, דמסתבר לומר שמכיון שראב"ע עסק בסוגיא זו בתורה ביום שנעשה נשיא, ה"ז קשור עם עבודתו כנשיא בישראל [ע"ד חיוב הקדימה בלימוד התורה בענינים שהזמן גרמא²¹, ויש לומר שעד"ז הוא בנוגע לכל אחד מבנ"י ובפרט בקשר ללימוד התורה שלו בענינים שהזמן שלו גרמא], וכן השייכות לדברי ראב"ע "הרי אני כבן שבעים שנה", שבעים שנה דוקא.

ד. וביאור הענין:

במשנה בא לידי ביטוי גודל העילוי והשבח דיציאת מצרים, שגם

(22) וראה לקמן הערה 32, שלכמה מפרשים גם לחכמים מזכירין יצי"מ בלילות, וגם לבן זומא מזכירין יצי"מ לימות המשיח.

(23) חינוך מצוה כא.

(24) ד"ה כימי צאתך תש"ח פ"ב (ע' 164).

(25) ס' גבורות ה' (להמהר"ל מפראג) פרק סא.

(26) בהר כה, מב. שם, נה. ב"מ י, א.

(27) ראה לקו"ש ח"ה ע' 175.

(28) תניא פמ"ז. וראה תו"א יתרו ע"א, ג ואילן. ובכ"מ. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים כו' ע' תשכח"ט.

(29) ואולי אפ"ל שבתניא שם מפרש דהמשנה דפסחים ("בכל דור ודור חייב כו") משלימה המשנה דספיק' דברכות שצ"ל זכירת יצי"מ בכל יום (ראה הגש"פ שבהערה 11).

(17) ברכות כח, א.

(18) ראה לקו"ש ח"ז ע' 349. וש"נ.

(19) דגם באם מפרשים ש"וחכמים אומרים כו" אינם מדברי ראב"ע, ונאמרו לפני זה וראב"ע ידע מזה קודם אמירתו (ולכן אמר "ולא זכיתי", ראה תו"ט כאן), הרי גילוי דברי החכמים במשנה זו ה' דוקא ע"י מה שאמר ראב"ע ביום שנתמנה לנשיא. וראה לקמן הערה 32.

(20) ובפרט באם מפרשים ש"וחכמים אומרים וכו'" הוא מדברי ראב"ע בעצמו. וראה חסדי דוד שבהערה 16, שמוכיח כן מלשון התוספתא שבהערה הנ"ל.

(21) רמב"ם הל' ת"ת פ"ד ה"ח. טושו"ע י"ד

סרמ"ו ס"ד.

ש"כל ימי חיך" כולל — נוסף על כל עולם הזה ("ימי חיך העולם הזה"), גם — "להביא לימות המשיח". שהחידוש בזה כפול:

(1) חידוש ב(דין ד)זכירת יציאת מצרים — (שהחיוב בזכירת יצי"מ) "כל ימי חיך" — שקאי על "ימי חיך" בעולם הזה ובזמן הזה — כולל "ימות המשיח". עד שזה נכלל בזכירת יצי"מ ד"כל ימי חיך" בעולם הזה (קודם ימות המשיח).

והחידוש בזה גדול יותר:

(2) אע"פ³³ שבימות המשיח (במצב של גאולה) לא שייך לכאורה הענין דזכירת הגאולה³⁴, גם אז יזכירו את

לחוספתא ברכות שם. ספרי דבי רב לספרי ראה (ש).

וגם לפי הפירוש (ראה רשב"ץ שם. ועוד. וראה תורה שלימה חי"ב מילואים אות ג) שחכמים ובן זומא פלגי להלכה אם מזכירין יצי"מ לימות המשיח (א) אין הכרח להכריע שדעת ראב"ע היא כבן זומא, ובפרט באם מפרשים שראב"ע אמר "וחכמים אומרים כו" (כנ"ל הערה 20). (ב) יש לומר דאדרבה: לפ"ז נמצא שיצי"מ הוא עד כדי כך ענין אחד עם הגאולה השלימה (כדלקמן בפנים) שאין מה להזכיר או יצי"מ, ואדרבה הגאולה עצמה מזכירה על יצי"מ (ראה ער"ז רשב"א לעין יעקב ברכות שם בבאיור הטעם שלדעת בן זומא (שאין מזכירים יצי"מ לעיל) אין זה ביטול המצוה). ועוד ועיקר: (ג) בכל אופן, כל משנה זו נאמרה ביום שנתמנה ראב"ע לנשיא (כשארמר "הרי אני כבן שבעים שנה").

וכן מובן גם לפי פירוש המפרשים שחכמים חולקים על בן זומא בנוגע לזכירת יצי"מ בלילות (ראה נ"כ המשנה רע"ב, תויו"ט, ועוד. אנציקלופדי תלמודית שם ע' ר, וש"נ). שיש לומר בזה בג' אופנים הנ"ל. וראה לקמן הערה 44.

(33) ראה רד"ה כי בחפזון תש"ח (ע' 151).

(34) ודוקא בעת הגלות והשעבוד מזכירין ענין הגאולה לשתי פנים: הא' להלל ולשבח להשי"ת על העבר אשר גאלנו וגאל את אבותינו, והב' שע"י

ובפרטיות ישנם בזה ג' שלבים ודרגות:

(א) מזכירין יציאת מצרים "בכל יום ויום" ("הימים"): כשמאיר אור ה' ("ויקרא אלקים לאור יום³⁰"), צריך בפשטות "לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים", עבודתו של יהודי לצאת ממצרים וגבולים.

(ב) חידוש נוסף בזה, ש"מזכירין יציאת מצרים בלילות", כדרשת בן זומא מהפסוק "למען תזכור את יום צאתך מארמ"צ כל ימי חיך .. כל ימי חיך להביא הלילות" שאפילו בזמן דלילה וחושך, כשאור ה' איננו מאיר, אפילו בליל הגלות³¹, יכולה וגם צריכה להיות "יציאת מצרים".

(ג) החכמים מחדשים עוד יותר³²,

(30) בראשית א, ה.

(31) ראה זח"ג סז, ריש ע"ב: בלילה .. בגלותא. וראה גם זח"ב סקג, ב. ח"ג כב, א. רלח, ב. תקר"ו תכ"א (מט, ב). וראה תו"א מג"א צד, ד. לקו"ש ח"ז ע' 41.

(32) לפי הפירוש שהם מוסיפים על בן זומא, ולכו"ע מזכירין יצי"מ בלילות (וכל פלוגתאם אינה בגוף הדין רק במשמעות הכתוב "כל ימי חיך") ראה רשב"ץ ביבין שמועה על הגש"פ כאן. וזב פסח על הגש"פ. של"ה מס' פסחים קנח, א. צל"ח ופנ"י ברכות שם. ועוד. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' יז. אנציקלופדי תלמודית ערך זכירת יצי"מ ע' רא, וש"נ. והפירוש דברבי ראב"ע "לא זכיתני" לפי פירוש זה הוא "אע"פ שהשתדלתי והתחברתי עם אנשי החכמה לא זכיתי לדעת הרמז שנרמז בכתוב בחיוב קריאת פרשת יציאת בלילה עד שדרשה בן זומא" (פיה"מ להרמב"ם ברכות שם).

ויש מפרשים, שלכו"ע (גם לבן זומא) מזכירין יצי"מ גם לימות המשיח (שהרי בודאי לא תיעקר מצוה מן התורה ח"ו), והחילוק בין בן זומא וחכמים הוא רק בנוגע להלימוד מ"כל ימי חיך" (קול הרמ"ז ושושנים לדוד ברכות שם (הובא בתוס' אנשי שם למשניות שם). חסדי דוד

השלימה⁴⁰. אלא מכיון ש"נתערבו" ענינים צדדיים, ה"ז לא התקיים בפועל.

עפ"ז יש לומר, שאמיתית הענין דיציאת מצרים היא — "ימות המשיח", הגאולה האמיתית והשלימה, ואמיתית ופנימיות הענין דימות המשיח היא גאולת מצרים. אלא שבנוגע לפועל — בגלל סיבות צדדיות — יש ביניהם הפסק זמן (בחיצוניות), עד שהגאולה השלימה באה בפועל. אבל גם כל הזמן שבינתיים (בין גאולת מצרים והגאולה השלימה) — "כל ימי חיך" (בעולם הזה) — צריך להיות "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים" [עד אשר "כל הימים מימי הגאולה הראשונה מגלות מצרים עד הגאולה העתידה, במהרה בימינו אמן, הם ימי צאתך מארץ מצרים"²⁴]; והיות שיציאת מצרים היא בפנימיות הענין ד"ימות המשיח", לכן זכירת יצי"מ "כל ימי חיך" כולל במילא גם "להביא (ל)ימות המשיח"⁴¹.

עפ"ז מובן ג"כ מדוע "מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח" (אע"פ שאז יהיו במצב של גאולה, וגאולה שלא בערך לגאולת מצרים) — כי: (א) יציאת מצרים היא ההתחלה ו(יתירה מזו —) הפנימיות דימות המשיח, ו(ב) יציאת מצרים פועלת

יציאת מצרים. ויתירה מזו: אע"פ שהגאולה האמיתית והשלימה היא שלא בערך לגאולת מצרים, בהיותה גאולה שאין אחרי' גלות³⁵, ואז יהי' "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"³⁶, יציאה וגאולה שלימה מכל המיצרים וגבולים, משא"כ גאולת ויציאת מצרים היתה גאולה שיש אחרי' גלות, ולא גאולה שלימה, כי "הרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו" (ולכן הוצרך להיות "כי" ברח העם)³⁸ — אעפ"כ מזכירין יצי"מ גם לימות המשיח.

וכיון שיזכירו אז יצי"מ, ה"ז ראי' שזהו עבור תועלת — בגלל המעלה והחידוש שיצי"מ תפעל גם אז, כדלקמן.

ה. ויש לומר הביאור בזה:

בגאולת מצרים נתחדש כללות ענין הגאולה, פתיחת הצינור על כל הגאולות (גם מהגלויות שלאח"ז), כולל הגאולה העתידה²⁴.

יתירה מזו: אילו זכו, היתה יציאת מצרים גאולה שלימה שאין אחרי' גלות, באופן ד"ה' ימלוך לעולם ועד", כפי שבנ"י אמרו בשירת הים³⁹, כי היו נכנסים אז מיד לארץ ישראל בגאולה

זכירה זו מתחזק התקוה והבטחון הגמור בהשי"ת על הגאולה העתידה לבוא (שם).

(35) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב. ועוד.

(36) זכרי' יג, ב.

(37) בשלח יד, ה.

(38) תניא פל"א. וראה ד"ה כימי צאתך תש"ח פ"י"ג (ע' 167).

(39) בשלח טו, יח. וראה לקו"ש חל"ב ע' 81

ואילך.

(40) זח"ג רכא, א. וראה גם עירובין נד, א.

שמו"ר רפל"ב.

(41) להעיר גם, שבהבטחת הקב"ה ליעקב על גאולת מצרים אמר לו "ואנכי אעלך גם עלה" (ויגש מו, ד), "היינו ב' עליות... כי עלי' זו השני' היא רומות על גאולה העתידה להיות בב"א" (תו"א ריש פרשתנו). וכן בפרשתנו, ג, יד "אמר לו ענין הגאולה האחרונה כדפירש רש"י שם" (תו"א שם).

דברי בן זומא, שישנו הענין דיציאת מצרים "כל ימי חייך" גם "בלילות", בליל הגלות — מחדשים חכמים "כל ימי חייך להביא לימות המשיח", ש"כל ימי חייך" בעולם הזה (הן בימים ואפילו בלילות, בחושך הגלות) ישנה, נוסף על הדרגא דיציאת מצרים (גאולה שאינה שלימה, כמו שהי' אז בגלוי), גם הדרגא דיציאת מצרים כפי שהיא לאמיתתה) "ימות המשיח", הגאולה שלימה שאין אחר' גלות.

ולהוסיף בדיוק הלשון "להביא לימות המשיח" (ולא "לרבות" וכיו"ב כרגיל), שהעבודה (זכירת) יצי"מ "כל ימי חייך" בעולם הזה (א) מכניסה את ימות המשיח בעולם הזה עתה⁴⁵, עד יתירה מזו (ב) שזה מביא⁴⁶ בפועל ב"ימי חייך" — השלימות דימות המשיח (לשון רבים, כולל כל התקופות בזה⁴⁷) בגאולה האמיתית והשלימה.

[מזה מובן שדברי החכמים אינם רק הלכתא למשיחא, אלא שבזה

חידוש בימות המשיח, שישנה גם המעלה דיצי"מ (כמו שהי' בפועל, בגלל שלא זכו שתהי' זו מיד גאולה שלימה) — המעלה ד"אתכפיא סטרא אחרא", מכיון שהרע הי' עדיין בתקפו (כנ"ל)⁴².

אבל הזכירה דיצי"מ לע"ל היא רק בדרך "טפל" ("שתהא שעבוד מלכות עיקר ויציאת מצרים טפל לו"⁴³), כי עיקר הגילוי אז הוא מהגאולה השלימה, שלמעלה מכל מדידה והגבלה, אלא שיחד עם זה מזכירין יצי"מ (בדרך טפל), כי המעלה דגאולה השלימה למעלה מכל מדידה והגבלה לגמרי (באופן ד"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", "אתהפכא"⁴²), נמשכת במדידה והגבלה ד"כל ימי חייך" במציאות העולם הזה (המעלה דאתכפיא בגאולת מצרים). משא"כ אילו לא היו מזכירים אז יצי"מ, הוה-אמינא שהגאולה נפרדת מ"כל ימי חייך" בעולם הזה.

ו. עפ"ז מובנת ההוספה והחידוש של החכמים לגבי בן זומא⁴⁴: נוסף על

בלילות. משא"כ בן זומא, שהי' למעלה מעולם (ראה ב"ר פ"ב, ד), הי' בכחו לברר הלילות גם בזמן הזה. ועפ"ז נמצא שאצל בן זומא ע"י ראב"ע שהביא דבריו הי' מעין המצב דימות המשיח. ובכחו של ראב"ע הנשיא לחבר שניהם שגם בזמן הזה (אצל כל ישראל) יהי' המצב של ימות המשיח, כדלקמן בפנים.

45) כן שמעתי מאמור"ר ז"ל (ראה שיחת ליל ב' דחגה"פ תשי"ט). וראה גם שיחת ליל ב' דחג הפסח תרצ"ט (ספר השיחות ה'תרצ"ו — חורף ה'ש"ת ע' 323).

46) ראה שיחת ליל ב' דחג הפסח תש"ג ע' 73) ב' פירושים ב"להביא לימות המשיח": (א) כפשוטו, שמישיח יבוא. וצריכים להתבונן מה יהי' המצב של כל דבר בעוה"ז בימות המשיח. (ב) שהכוונה והתכלית של כל העבודה בימי הגלות היא "להביא לימות המשיח".

47) ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 191 ואילך. ובכ"מ.

42) ראה ד"ה כימי צאתך שם. סה"מ מלוקט ח"ב ע' מ ואילך. לקו"ש חט"ז ע' 125 ואילך. התועדויות תשמ"ח ח"ד ע' 116 ואילך.

43) ברכות יב, סע"ב.

44) זהו לפי הפירוש שחכמים מוסיפים על בן זומא (כנ"ל הערה 32). ולפי הפירוש שחכמים חולקים על בן זומא בנוגע לזכירת יצי"מ בלילות (הרי נוסף למ"ש בהערה הנ"ל) ראה סידור הארז"ל בהגש"פ כאן, שלדעת חכמים אין כח בזמן הזה לברר הלילות, ובמ"א נתבאר (לקו"ש ח"ג ע' 1016) שתוכן הפלוגתא הוא בנוגע ליצי"מ בפנימיות (יציאה גם ממצרים וגבולים דקדושה) גם במצב דלילות, שבזמן הזה אין כח לזה לרוב בנ"א, והכח לזה יהי' דוקא לימות המשיח, ולכן ס"ל לחכמים שדוקא לימות המשיח מזכירין יצי"מ

שבעים שנה", כי הי' אז רק בן י"ח שנה⁴⁸, ו"אתרחיש לי" ניסא ואהדרו תמני סרי דרי חירותא". וזה הראה לכל שראב"ע ראוי להיות הנשיא, בהיות לו "שערות לבנות של זקנה, ונאה לדרשן להיות זקן"⁴⁹.

נמצא, ששלימות הנשיאות קשורה עם מספר שבעים שנה דוקא, ועד כדי כך שעד אז הי' מצב שמבלי הבט על כל מעלותיו של ראב"ע, "דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא"⁵⁰, הרי, "לא זכיתי שתאמר יצי"מ בלילות עד שדרשה בן זומא", ב"אותו יום" כשראב"ע נעשה נשיא.

והביאור בזה:

שבעים שנה הם שלימות בחיי האדם — כמ"ש⁵¹ "ימי שנותינו בהם שבעים שנה". השלימות היא בכך, שהאדם מגיע אז לעבודה דבירור כל השבע מדות כפי שהן בשלימותן, שבע כלול מעשר (= שבעים). ובפרטיות יותר נותנים לאדם "שבעים שנה" בכדי לעשות את העבודה דבירור השבע מדות כפי שהן מתלבשות למטה, בנפש הבהמית ("ימי שנותינו בהם", "בהם" לשון בהמה) ובלעו"ז בכלל (ובכללות — השבעים אומות העולם), וע"י עבודה זו מגיעים לשלימות דשבעים, בחי' עי"ן דקדושה,

נפק"מ בעבודתו של יהודי (גם) בזמן הזה (קודם ביאת המשיח בפועל), שבזכירתו יצי"מ הוא יודע שזה קשור עם "להביא לימות המשיח".

ז. עפ"ז יובן שייכות המשנה לרבי אלעזר בן עזרי' שבאותו היום נעשה נשיא:

חידושו של נשיא בישראל (נשיא מלשון התנשאות) הוא לקשר ולאחד "כל ימי חיך" של כל א' מבנ"י וכל ישראל — "כל ימי חיך" הגשמיים בעולם הזה ובפרט בזמן הגלות ("לילות") — עם גאולה (יציאה ממצרים וגבולים) בכלל, ובפרט עם ימות המשיח, הגאולה האמיתית והשלימה, שאין אחרי' גלות; דוקא הנשיא בכחו לחבר ולאחד את הגלות עם הגאולה, ובפרטיות יותר — לחבר את יציאת מצרים וימות המשיח (כפי שהם במצב שהגלות מפסקת בינתיים), "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך". להביא לימות המשיח — שבחיינו של יהודי "כל ימי חיך" כנשמה בגוף בעוה"ז הגשמי והחומרי ובזמן הגלות, הוא יוכל לצאת ממצרים וגבולים, ויתירה מזו — להיות במצב דימות המשיח.

ולכן, דוקא ביום שעלה לנשיאות עסק ראב"ע בסוגיא ד"מזכירין יציאת מצרים" גם "בלילות" ו"להביא לימות המשיח".

ח. ויש לומר שזה קשור גם עם הקדמתו של ראב"ע "הרי אני כבן שבעים שנה כו":

הגמרא מספרת¹⁷ שראב"ע אמר "הרי אני כבן שבעים שנה ולא בן

48 ולפי הירושלמי (ברכות פ"ד סוף ה"א) — בן שש עשרה שנה. ולגירסת האבודרהם בן י"ג שנה.

49 פרש"י ברכות שם (ד"ה לית לך חירותא). וראה לקו"ש ח"ז ע' 123 ואילך. שיחת אחש"פ תשמ"א. ש"פ ראה תשמ"ב (התוועדיות תשמ"ב ח"ד ע' 2079). ועוד.

50 ברכות כז, סע"ב.

51 תהלים צד"ק, י"ד.

דלמעלה, "והיו עיניך רואות את מוריך"⁵⁶, ובאופן שאלקות נמצא בגלוי בכל העולם, "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר"⁵⁷.

ויש לקשר זה גם עם שמו של רבי אלעזר בן עזרי' — שכשמו כן הוא: "אלעזר" אותיות אל-עזר, ו"עזריה" אותיות עזר י-ה. ו"אלעזר בן עזרי'" הוא החיבור דשניהם יחד [באופן שהעיקר הוא עזרי', ואלעזר מקבל מ(בן) עזרי', או שהעיקר הוא אלעזר והוא "בן עזרי'", ההמשך דעזרי', ויפה כח הבן מכח האב⁵⁸, או ע"ד הפירוש ב"בן חורין", שמציאותו היא במעמד ומצב דחירות, ועד"ו בנדוד, שמציאותו של "אלעזר" היא במצב ד"עזריה"ן].

היינו, שרבי אלעזר בן עזרי' יש לו עזר מיוחד מהקב"ה, וכפי שהקב"ה למעלה מעולם — הן משם אל- (אלעזר), והן משם י-ה (עזריה), ששתי השמות מורים על דרגא שלמעלה מסדר השתלשלות, ועאכו"כ "אלעזר בן עזרי'" — שניהם יחד, ומשם מקבל עזר מהקב"ה להיות נשיא ולתת כח לבנ"י לעשות את העבודה ד"יציאת מצרים", "בימים", ו"בלילות", עד בימות המשיח ועד "להביא לימות המשיח".

ט. ולהוסיף, שהחידוש הנ"ל דראב"ע כנשיא מרומז גם בסיפור הגמרא¹⁷, ש"באותו היום (כשראב"ע נעשה נשיא) סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס,

ראי' באלקות, עד להשלימות בזה לעתיד לבוא⁵².

ועד"ז י"ל בנוגע ל"הרי אני כבן שבעים שנה" דראב"ע הנשיא: בכדי להיות נשיא הי' עליו להשיג את השלימות של "כ(בן) שבעים שנה", הבירור דעניני העולם (הנחלקים לשבעים, שבעים אומות וכו'). וזה נתן לו את הכח שיהי' אצלו "זכיתי שתאמר יצי"מ בלילות", שיוכלו לפעול את הענין דיציאת מצרים (הגאולה ממצרים וגבולים) אפילו במעמד ומצב של תחתון ("לילות"), נוסף על העבודה בזה בכל יום ויום, עד גם — "כל ימי חיך להביא לימות המשיח"⁵³, (מעין) העילוי דהגאולה השלימה⁵⁴, כשנעשה (שלימות הבירור דכל שבעים אומות כו', ו)הגילוי דשבעים⁵⁵, עי"ן

52 ראה בכל זה — ספר הערכים חב"ד מערכת אותיות — אות עי"ן ע' רפט ואילך. קובץ י"א ניסן שנת הצדיק עה"פ ימי שנותינו בהם שבעים שנה (ע' 87 ואילך). וש"נ.
53 ולהעיר מיחוס ראב"ע שהוא "עשירי לעזרא" (ובירושלמי יבמות פ"א ה"ו, שהעיד עליו ר' דוסא בן הרכינס ש"ענינוי "כלומר מראיתו ותואר פניו" — פני משה) דמין לדידי" (לעזרא), והרי בנוגע לעזרא איתא במדרש (הובא בפרש"י יחזקאל מג, יא. פתיחת התיו"ט למס' עדיות. וראה ברכות ד, סע"א) דראוי הי' הבנין השלישי להיות בעת שעלו מבבל אלא שגרם החטא (ע"ד שהי' בזמן יצי"מ, כנ"ל ס"ה).

54 ראה קול סופר על המשנה ברכות שם (יב, סע"ב), שמפרש "זכיתי" מלשון "זכור", ע"פ מאחז"ל (סנהדרין צח, א) עה"פ (ישעי' ס, כב) "בעתה אחישנה" "זכור אחישנה", ע"ד שאמר הקב"ה "נצחוני בני נצחוני" (ב"מ נט, ב), "וזה זכור, אם יגיעו בני ישראל למדרגה לנצח ברצונם את השכינה ע"ד מי מושל בי צדיק, הקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטלו (ראה מו"ק טז, ב), אז אחישנה".
55 להעיר מדברי ראב"ע שימות המשיח שבנעים שנה (סנהדרין צט, א).

56 ישעי' ל, כ.

57 שם מ, ה.

58 שבועות מח, סע"א. וש"נ.

לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס", שזהו ענין הנשיא להרבות תלמידים בישראל.

ועפ"ז הי' אפשר לומר, שמכיון שראב"ע נתן להכניס גם תלמיד כזה ש"אין תוכו כבור", אפשר לפעול איתו רק גאולה שאינה שלימה (באופן של "אתכפיא" כי הרע עדיין בתקפו), שכן הגאולה השלימה תלוי' בכך שהכל יהי' "תוכו כבור" ("ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"); ממשיכים ומוסיפים החכמים — ש"כל ימי חיך" כולל נוסף ל"לילות", גם "להביא לימות המשיח" שגם במצב של גלות (כשאין "תוכו כבור") ניתן לפעול את הגאולה השלימה.

וזה מרומז בכך ש"אף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת", (שראב"ע פועל ש)גם ר"ג — שדרגת עבודתו קשורה עם ימות המשיח (כנ"ל) — אף הוא מסכים ומסייע לסדר ההנהגה דראב"ע, ש"נתנה להם רשות לתלמידים ליכנס לבית המדרש".

י. ויש להוסיף ביאור גם בהא שמשנה הנ"ל היא בסוף פרק קמא דמסכת ברכות: התחלת (פרק ראשון) דמסכת ברכות היא "מאימתי קורין את שמע בערבין", שמשמעותה (בעבודה רוחנית) היא הפעולה דקריאת שמע (קבלת עול מלכות שמים)⁶³, ובאופן ד"מאימתי" מלשון

הנ"ל דבן זומא וחכמים לב"ה וב"ש. וי"ל שע"י ראב"ע נמשך הכח "להביא לימות המשיח" גם בלילות בזמן הזה, כבהערה הנ"ל.

(63) ברכות רפ"ב.

שהי' רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כבור לא יכנס לבית המדרש, שהוא יומא אתוספו כמה ספסלי כו"⁵⁹:

אצל רבן גמליאל הי' סדר ההנהגה מעין דלע"ל, כש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ש"לא יכנס לבית המדרש" תלמיד שאין תוכו כבור", כי מצד דרגת הקדושה דלע"ל אין מקום לענין של היפך (ע"ד הנהגת שמאי, מלשון "השם אורחותיו"⁶⁰, שלכן הלכה כשמאי דוקא לע"ל⁶¹).

משא"כ הנהגת ראב"ע היתה בהתאם למצב העולם הזה בזמן הזה, שאפילו בעולם דמיצרים וגבולים ושל העלמות והסתרים, עד למצב של חושך הגלות ("לילות"), בו אפשרית מציאות ד"אין תוכו כבור", ניתן לפעול הברור והעלי' ד"יציאת מצרים"⁶². ולכן "באותו היום סלקוהו

(59) ולהעיר מהב' דיעות בהמשך הגמרא כמה ספסלי אתוספו ארבע מאה ספסלי או שבע מאה ספסלי (שהוא שבעים כלול מעשר).

(60) מ"ק ה, סע"א. וש"נ. לקו"ת שה"ש מת, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

(61) ראה מדרש שמואל לאבות פ"ה מ"ט. מקדש מלך לזח"א יז, ב. לקו"ת קרח נד, סע"ב ואילך. תוספות חדשים לאבות בתחלתו. וראה בארוכה קונטרס בענין תורה חדשה מאתי תצא (התוועדות תנש"א ח"ג ע' 278 ואילך).

(62) ולהעיר שלפי הפירוש בסידור הארז"ל הנ"ל (הערה 44), בן זומא וחכמים הם ע"ד ב"ש וב"ה (ראה שיחת ליל ב' דחגה"פ תש"ד (סה"ש תש"ד ע' 89)), שעבודת ב"ש היא שלא תהי' ניקת החיצונים (מעין המצב דלע"ל), ועבודת ב"ה היא לפעול ולברר גם במקום שיש ניקת החיצונים (עיקר העבודה בזמן הזה, ובפרט בזמן הגלות), ע"ד החילוק בין בן זומא ש"מזכירין יצי"מ בלילות", כי בכחו לפעול יצי"מ גם בעת חושך הלילה, והחכמים דס"ל שאין כח לברר הלילות בזמן הזה, רק בימות המשיח (ועפ"ז תובן השייכות בשיחה

תורה⁷², עד שנעשה "ה' יברך את עמו בשלום", אשר שלמות ענין השלום (בעולם) היא בגאולה האמיתית והשלימה (כמבואר⁷³ בענין "פדה בשלום נפשי"⁷⁴).

יא. ע"פ הנ"ל מוכן הביאור בדברי המדרש "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" — על שם גאולת ישראל נזכרו כאן, "אע"פ שבפשטות מדובר אודות הירידה ד"הבאים מצרימה":

"מזכירין יציאת מצרים בלילות" מורה שאמיתית הענין ד"הבאים מצרימה", הירידה בחושך הגלות ("לילות"), היא — "גאולת ישראל" ("יציאת מצרים"), עד — "להביא לימות המשיח" (הענין האמיתי דיציאת מצרים), כנ"ל. ולכן "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן" — כי הכוונה היא שבמצב ד"הבאים מצרימה", במיצרים וגבולים, יפעלו ויגלו איך שזהו (לא רק בשביל הגאולה, אלא שזה גופא) ("על שם) גאולת ישראל", עד (על שם) הגאולה האמיתית והשלימה.

ולהוסיף, ש"בני ישראל הבאים מצרימה" היו "שבעים נפש"⁷⁵. ויש לומר, שבזה מרומז שתוכן העבודה הוא גם ב"הבאים מצרימה", בגלות בין שבעים ואומות (שהם כנגד השבעים

אימה⁶⁴) אפילו "בערבין", בחושך הלילה והגלות; וזהו התוכן בסוף הפרק — "נעוץ סופן בתחלתן"⁶⁵ — ש"מזכירין יציאת מצרים בלילות" (בקריאת שמע), אשר יציאת מצרים היא "דבר אחד ממש"⁶⁶ עם קריאת שמע, "ולכן תקנו פ' יציאת מצרים בשעת ק"ש דוקא אף שהיא מצוה בפני עצמה ולא ממצות ק"ש כו"⁶⁶.

וע"פ הכלל הנ"ל ד"נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן", יש לזה שייכות לסיום הש"ס — הן בגמרא⁶⁷: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב, שנאמר⁶⁸ הליכות עולם לו א"ת הליכות אלא הלכות", שב"הליכות עולם" ממשכים הלכות התורה, עד לדרגת עוה"ב (כולל — בפירושו⁶⁹ עולם התחי' לעתיד לבוא); והן במשניות⁷⁰: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר⁷¹ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום" (וגם סיום גמרא ברכות עצמה היא כפסוק זה), שהקב"ה נותן לבנ"י עוז (ע"ד "אלעזר בן עזרי", א"ל עזר בן עזר י"ה), אין עוז אלא

64 כפירוש ר"א המלאך בעת למדו משנה זו עם רבינו הזקן (ראה גם סה"ש תשי"ד ע' 66. סה"מ תשי"ד ע' 138). וכהפס"ד שק"ש צ"ל "בכוונה באימה ובראה ברתת ובויעה" (שו"ע אדה"ז א"ח ר"ס סא. ועד"ז בטושו"ע שם. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 71 בהערות).

65 ס' יצירה פ"א מ"ז.

66 תניא ספמ"ז.

67 מס' נדה.

68 חבוקק ג, ו.

69 ראה רע"ב לסנהדרין ר"פ חלק. מדרש שמואל על מס' אבות בתחלתו.

70 מס' עוקצין.

71 תהלים כטי, יא.

72 ראה ויק"ר פל"א, ה. יל"ש בשלח רמז

רמד. שהש"ר פ"ב, ג (ג). מדרש תהלים ח, ג. ועוד.

וראה לקו"ש חכ"ז ע' 444 הערה ד"ה זה.

73 שערי תשובה לאדהאמ"צ נו, א.

74 תהלים נה, יט.

75 פרשתנו א, ה.

נפש⁷⁶), לגלות את "גאולת ישראל". שהכח לפעול זאת בא מ"שבעים נפש" ("יוצאי ירך יעקב"⁷⁵), ע"ד שראב"ע "כבן שבעים שנה" נותן את הכח ל"מזכירין יצי"מ בלילות" עד "להביא לימות המשיח", להשיג את העי"ן רבתי דקריאת שמע (בה מזכירין יצי"מ)⁵².

הענין בזה:

אצל הרמב"ם רואים בגלוי איך שבהיותו במצב ד"הבאים מצרימה" פעל שם (באופן השייך בזמנו) את הענין ד"גאולת ישראל", הן גאולה רוחנית בערך לחושך הגלות שהי' אז (בדוגמת יציאת מצרים גם במצב ד"לילות"), והן כח והכנה לגאולה שלימה כפשוטה ("להביא לימות המשיח"), וכמרומו גם בשם "רמב"ם" ר"ת "רבות"⁸⁰ מופתי בארץ מצרים:

בהיותו במצרים בפשטות חיבר הרמב"ם את חיבורו הגדול ספר "משנה תורה", ספר "הלכות הלכות" ה"מקבץ לתורה שבעל פה כולה"⁸¹, שזה פעל גאולה (יציאת מצרים) במצב דחושך הלילה של הגלות — כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו הטעם שראה לחבר חיבורו, בכדי לשלול את ההעלם והסתור שנעשה בלימוד והבנת התורה, ש"אותם הפירושים וההלכות והתשובות כו' נתקשו בימינו ואין מבין ענינם כראוי אלא מעט במספר ואין צריך לומר התלמוד עצמו כו'", ולכן "ראיתי לחבר דברים המתבררים

ומזה מובנת גם ההוראה לבנ"י מהמדרש: יש לדעת, שאפילו בגלות, הרי נוסף לזה שבנ"י נשארים קיימים בתכלית השלימות כמובן ופשוט, וכמרומו גם בסוף פ' ויחי — "ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים", ש"ויחנטו" הוא בכדי שהגוף ישאר קיים — הרי "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" מוסיף עוד יותר, ש"על שם גאולת ישראל נזכרו כאן": נוסף לזה שבנ"י נשארים בשלימות כנשמות בגופים בחיים גשמיים וחיים רוחניים גם יחד, נשמה בריאה בגוף בריא, בתכלית השלימות, עומדים במצב (לא רק שמוביל לגאולה, אלא יתירה מזה — מצב של) "גאולת ישראל" עד — "כל ימי חיך להביא לימות המשיח". וכדלקמן.

יב. עפ"ז אפשר להבין השייכות דפ' שמות לכ"ף טבת⁷⁷, יום ההילולא דהרמב"ם⁷⁸, שחל לעולם בסמיכות לפ' שמות, וקביעותו בשנה זו — בערב שבת פ' שמות. וכפרט ע"פ הידוע, שהאכילה

(76) ראה פרש"י האזינו לב, ח.

(77) כדברי השל"ה (חלק תושב"כ ר"פ וישב — רצו, א), ש"המועדים של כל השנה .. ככולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן כו'.

(78) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 26. וש"נ.

(79) ע"ז ג, סע"א.

(80) בא יא, ט.

(81) הקדמת הרמב"ם לספר היד.

שנה⁸³, "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", שמורה שאצלו היתה בגלוי השלימות שקשורה ל"הרי אני כבן שבעים שנה" לפעול "יציאת מצרים" בכל המצבים (בימים), בלילות ולהביא לימות המשיח), כנ"ל בנוגע לראב"ע.

וע"פ הידוע⁸⁴, שביום ההילולא של צדיק "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" עולה למעלה, ומאיר ומתגלה למטה ו"פועל⁸⁵ ישועות בקרב הארץ" — מובן, שביום כ"ף טבת, יום ההילולא של הרמב"ם, קיים בגלוי "כל מעשיו ותורתו ועבודתו" של הרמב"ם — בחיבור ספר "משנה תורה" בארץ מצרים, וכל שאר עניני עבודה שלו במשך שבעים שנות חייו — וזה "פועל ישועות בקרב הארץ", בקרב הארץ דמצרים⁸⁶ (מיצרים וגבולים דעולם), באופן שזה נעשה מורה דרך ו"מורה הנבוכים"⁸⁷ דבנ"י בכל הדורות שלאח"ז.

ועפ"ז מובן החידוש דה"אכילה" בשבת פ' שמות בשנה זו — כיון שבאה ע"י העבודה וטירחא בערב שבת זה, כל מעשיו ותורתו ועבודתו שהכין הרמב"ם במשך שבעים שנות

כו' כולם בלשון ברורה ודרך קצרה עד שתהא תושבע"פ כולה סדורה בפי כל כו".

וכך נעשה בפועל, שספר הרמב"ם נעשה מורה דרך לבנ"י בכל הדורות, החל מבנ"י במצרים בדורו של הרמב"ם, ומשם נתפשטו פסקי הלכותיו למקומות אחרים בעולם (כידוע מאגרות הרמב"ם), עד לבנ"י בדורות שלאחרי זה, כולל גם ע"ז שריבוי ספרים (החל מהשולחן ערוך וכו') מיוסדים על ספר הרמב"ם.

כלומר, שהרמב"ם פעל שגם במצב של "לילות", "ערבין" במצרים כפשוטו (ומצרים מלשון מיצרים וגבולים) — תהי' "יציאת מצרים", "גאולת ישראל" (בדוגמת פעולת רבינו הקדוש ע"י חיבור המשניות⁸², "כדי שלא תשתכח תורה שבע"פ מישאל"⁸¹, כמרומו גם בהתחלת המשנה "מאימתי קורין את שמע בערבין", "מזכירין יצי"מ בלילות", כנ"ל).

ויתירה מזו: נוסף על "מזכירין יצי"מ בלילות", פעל הרמב"ם גם את הענין ד"כל ימי חיך להביא לימות המשיח", כידוע שספר הרמב"ם כולל כל הלכות התורה, גם הלכות השייכות לזמן שבת המקדש קיים, וגם — ההלכות דימות המשיח (בסיום ספרו), שמורה לבנ"י ההלכות שקשורים עם ימות המשיח, איך צריך להתכונן לזה, והסדר בפועל דביאת הגאולה האמיתית והשלימה.

ולהוסיף, שהרמב"ם חי שבעים

83) סדר הדורות ד"א תתקכ"ז. שם הגדולים להחיד"א מערכת גדולים ערך רמב"ם בסופו. — ולהעיר שהרמב"ם חי ע' שנה פחות פ"ג יום (סה"ד שם, ממאור עינים ספכ"ה) — פ"ג יום בין הסתלקותו בכ"ף טבת ליום הולדתו בערב פסח. ואולי יש לומר, שפ"ג יום אלו נשלמו ע"י הפ"ג הלכות שבספר משנה תורה (כמ"ש הרמב"ם בסוף מנין המצוות ע"ס ההלכות שבהקדמת ספרו).

84) תניא אגה"ק סו"ד"כח.

85) תהלים עד, יב.

86) ראה וארא ת, יח.

87) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 30. וש"נ.

82) והרי ספר הרמב"ם הוא "בלשון קצר וצח כלשון המשנה" (הקדמת הכס"מ לספר היד).

שנה בחיים חיותו בעלמא דינ
(תר"ס-תש"י) —

הרי במכל-שכן וקל וחומר בדורנו
זה ובזמננו זה, לאחרי שסיימו הכל
(כנ"ל), ישנה ההבטחה גמורה בתורה,
שבטח יהי" (תזכור את יום צאתך
מארץ מצרים) כל ימי חיך .. להביא
לימות המשיח",

ובפשטות — שלא זקוקים להפסק
ח"ו בין "כל ימי חיך" ו"ימות
המשיח" (כמו שהי' אצל בניי בכל
הדורות שלפני דורנו זה), אלא "כל
ימי חיך" דכל אחד מבניי, חייו
הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים
בפשטות (גם) "ימות המשיח" בלי
הפסק, מכיון שהגאולה באה תיכף
ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (גם
כשזה במצב דלילה, "הבאים
מצרימה"), כך שהרגע האחרון דהגלות
והנקודה האחרונה דהגלות נעשים
רגע ראשון ונקודה ראשונה דגאולה,

ומ"ימי חיך" בזמן הזה ובמקום
הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (גם אם
הוא כבר מבוגר משבעים שנה
וכיו"ב), הוא עובר — מיד בתכלית
השלימות, "ראובן ושמעון נחתין
ראובן ושמעון סלקין", בהמשך ד"כל
ימי חיך" בימות המשיח, וחיים
נצחיים שיהיו אז.

יד. ובנוגע לפועל הכוונה היא,
שהעבודה דבניי עתה צריכה להיות
"להביא לימות המשיח", לגלות כבר
תיכף בפועל איך שהמצב ד"הבאים
מצרימה" בגלות הוא באמת מצב
ד"גאולת ישראל", עי"ז שמתכוונים
בעצמם ומכינים אחרים למצב ד"ימות
המשיח".

חייו, הנמצאים כולם בגלוי באופן
ד"פועל ישועות בקרב הארץ" בערב
שבת זו; הרי מובן מכך מה זה מוסיף
בעבודת שבת זו, העבודה לפועל
"גאולת ישראל" במצב ד"הבאים
מצרימה" בגלות!

יג. הלימוד וההוראה מזה מובן
בפשטות, ובפרט בדורנו זה ובזמננו זה:

כמדובר ריבוי פעמים דברי כ"ק
מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שנוסף ע"ז
שכבר "כלו כל הקצין"⁸⁸, כבר עשו
בניי תשובה, וסיימו הכל, כולל גם
— "לצחצח הכפתורים", וצריך רק
שהקב"ה יפתח את עיניהם של בניי
שיראו שהגאולה האמיתית והשלימה
כבר ישנה, ויושבים כבר לפני שולחן
ערוך, בסעודת לוי'ן ושור הבר⁸⁹ וכו'
וכו'.

מזה מובן, שאם כבר בירידה
למצרים אלפי שנים לפני"ז, נמצא
בגלוי "גאולת ישראל" ב"ואלה שמות
בניי הבאים מצרימה", ואם עבודת
בניי בכל הזמנים היא להמשיך את
הגאולה במצב הגלות,

ועאכו"כ לאחרי שישנו כבר הריבוי
דמעשינו ועבודתינו במשך כל
הדורות, כולל — דרבי אלעזר בן
עזרי' בזמנו, והרמב"ם בזמנו, וכל
צדיקי ישראל בכל הדורות, עד
דורות האחרונים — העבודה
דרבותינו נשיאינו המיוחדים לבית
דוד משבט יהודה, כולל — העבודה
דכ"ק מו"ח אדמו"ר במשך שבעים

(88) סנהדרין צז, ב.

(89) ראה ב"ב עד, ב ואלף. פסחים קיט, ב.

ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁹³, שלאחר שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'" — שאז "בחזקת שהוא משיח" — שכבר יהי' מיד "משיח בודאי", עי"ז ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל .. ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כר",

עד — כסיום הרמב"ם — "מלאה"⁹⁴ הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים".

כולל ובמיוחד — בקשר עם יום ההילולא דהרמב"ם — ע"י שמחזקים ומוסיפים בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם, כולל — ע"י ההשתתפות (או להוסיף חיזוק בזה אם משתתף כבר) בלימוד הרמב"ם דכו"כ מבנ"י, ג' פרקים ליום, או פרק א' ליום, או ספר המצוות⁹⁰,

ובפרט — בספר הרמב"ם עצמו — הלכות מלך המשיח⁹¹, בשני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ונוסף ללימודו בזה, להשפיע גם על עוד מבנ"י מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן ד"העמידו תלמידים הרבה"⁹², ומהם יראו וכן יעשו רבים.

90 ראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 229 ואילך.

91 כ"ה הכותרת בדפוס ויניצאה רפד. שי.

92 אבות פ"א מ"א.

93 הל' מלכים ספ"א.

94 ישע"י יא, ט.